

Reactie Sociaal Werk Nederland op wetsvoorstel Reikwijdte Jeugdwet

April 2026

Sociaal Werk Nederland, de branchevereniging voor sterk sociaal werk, ziet dat de opgaven in de jeugdzorg groot zijn. Wij delen de uitgangspunten van het wetsvoorstel waaronder het streven naar minder jeugdigen in jeugdhulp, het besef dat jeugdhulp geen oplossing is voor alle vragen van jeugdigen en hun ouders en de noodzaak om meer naar de bredere context te kijken. We gunnen kinderen en jongeren tijdige ondersteuning bij hun ontwikkelvragen. Voldoende plekken waar zij laagdrempelig en vrijblijvend terecht kunnen, dichtbij de leefwereld van jongeren zelf. Waarbij professionele ondersteuning beschikbaar en aanwezig is wanneer nodig, individueel of collectief.

We onderschrijven dat er meer aandacht moet komen voor het versterken van de sociale pedagogische basis, alhoewel deze zich moeilijk laat vangen in beleid. Het is noodzakelijk om ook de grondoorzaken (zoals slechte huisvesting en armoede) aan te pakken en de politieke en maatschappelijke discussie te voeren over welke rol jeugdhulp hoort te spelen in het leven van onze jeugd. Zolang grondoorzaken niet fundamenteel worden aangepakt, moet steeds opnieuw hulp worden ingezet zonder dat het probleem werkelijk wordt opgelost. Dit is op de lange termijn veel duurder dan een integrale aanpak aan de voorkant.

Voor een drietal zaken vragen wij aandacht:

1. Zet steviger in op het versterken van preventie

De uitgangspunten in de wet zijn mogelijk als er geïnvesteerd wordt in een stevige basisinfrastructuur voor de jeugd in buurten en wijken. Het wetsvoorstel Reikwijdte draagt in de huidige vorm onvoldoende bij aan de versterking van preventieve voorzieningen die nodig zijn om kinderen en gezinnen vroegtijdig te ondersteunen. De genomen maatregelen (artikel 2.2) voor het versterken van de laagdrempelige voorzieningen in het sociaal domein en de netwerksamenwerking tussen het sociaal domein, jeugdgezondheidszorg, onderwijs, kinderopvang en de jeugdzorg blijven impliciet en vrijblijvend, waardoor de nadruk komt te liggen op het reguleren van zwaardere vormen van hulp, in plaats van op het duurzaam versterken en bouwen van preventie en vroegtijdige ondersteuning.

Juist daar zou meer duidelijkheid en normering nodig zijn om te voorkomen dat problemen verergeren en kinderen uiteindelijk in de jeugdzorg terechtkomen. Zo is de positie van het kinder- en jongerenwerk, als voorziening in de pedagogische basis, kwetsbaar. Er zijn slechts 2.500 jongerenwerkers en 300 kinderwerkers actief in Nederland, tegenover 36.300

jeugdzorgwerkers en 20.599 GZ-psychologen¹. We zetten dus relatief veel minder mensen in voor het versterken van beschermende factoren op en rond de plekken waar jongeren en kinderen al zijn, en veel meer professionals voor het oplossen van (beginnende) problemen. We zien nu al in veel gemeenten spanning tussen de verwachtingen en de beschikbare capaciteit.

Een ander risico van dit wetsvoorstel is dat de voorzieningen in de pedagogische basis worden versmald tot het voorveld van de jeugdzorg, terwijl voorzieningen als het kinder- en jongerenwerk een brede maatschappelijke waarde hebben. Er is behoefte aan helderheid en consensus over wat nodig is aan voorzieningen in de pedagogische basis om bij te kunnen dragen aan de gestelde beleidsopgave. Het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA), waar jeugdhulp nu buiten valt, kan hier als voorbeeld dienen.

We stellen voor om:

1. In de begripsbepaling (artikel 1.1) ook helder te definiëren wat wordt verstaan onder preventie, preventieve interventies en de pedagogische basis. En maak daarin ook helder wat géén jeugdhulp is.
2. In de wettekst waar preventie staat – bijvoorbeeld in artikel 2.2. of 2.5 lid 1a – waar dit ook van toepassing is op de pedagogische basis – dit te vervangen door sociale basis en preventie.
3. In artikel 2.2. lid 2d de eerste zin te vervangen door “de volgende laagdrempelige voorzieningen ter borging van een sterke pedagogische basisinfrastructuur:”
4. Leg vast dat gemeenten geormerkte capaciteit en middelen reserveren voor deze voorzieningen. Een goede samenwerking wordt lastig landelijk gezien wanneer de investering in welzijnswerk lokaal niet wordt ingezet. Juist nu het stelsel onder druk staat moeten we slim investeren.

2. Voorkom dat groepsgericht alleen groepstherapie wordt

In het wetsvoorstel worden preventie en basishulp expliciet voorliggend op aanvullende jeugdhulp ingezet en jeugdhulp wordt zoveel mogelijk op groepsbasis ingezet. We willen hier meegeven om niet alleen focus te hebben op het aanbieden van groepswerk vanuit jeugdhulpinstanties, maar juist ook in samenspel met partners in het sociaal domein (zoals jongerenwerk, schoolmaatschappelijk werk, sport en cultuur) om daarmee te normaliseren (laagdrempelig, dichtbij de leefwereld van jongeren) en steunende netwerken om jongeren en gezinnen duurzaam te versterken. Voorbeelden hiervan zijn Join Us-groepen en Boost-groepen in Utrecht. Voorkomen moet worden dat alles ‘groepstherapie’ wordt. Organiseer voldoende laagdrempelige vormen van groepswerk, waarbij de hulpverlening tijdelijk te gast is. De kracht van dit samenspel kan in de memorie van toelichting beter beschreven worden.

¹ <https://www.nji.nl/system/files/2021-04/Wat-is-jongerenwerk-infographic.pdf>

3. Stimuleer de beweging naar de voorkant

In het voorstel is opgenomen dat als de lokale teams 'stevig' zijn, de medisch verwijzer enkel vaststelt dat jeugdhulp noodzakelijk is en voor de verdere toeleiding altijd naar het lokale team verwijst. In de praktijk verschillen teams in deskundigheid, schaal en doorzettingsmacht. Capaciteit en wachttijden vormen soms al een knelpunt. Als medische verwijzingen via lokale teams gaan lopen kan de druk verder toenemen. Een bijkomend risico van dit voorstel is dat professionals in wijkteams in een rol van controleur en 'indicatiesteller' worden gedwongen. In plaats van de beweging naar de voorkant te versterken, zorgt het voor extra bureaucratie, hogere kosten en medicalisering, wat de nabije en integrale hulp in de wijk belemmert. Aandacht gaat dan vooral uit naar administratieve processen in plaats van het organiseren van menselijke nabijheid, contact en directe hulp. Hoe meer tijd naar verantwoording gaat, hoe minder effectieve zorgtijd er overblijft. Het gevolg voor inwoners is dat zij meer vertraging en wantrouwen gaan ervaren. Gemeenten moeten hierdoor meer personeel inhuren voor dezelfde hoeveelheid ondersteuning, wat de uitvoeringskosten fors kan opdrijven. Houd oog voor voldoende (preventie)capaciteit in de wijkteams, zodat nabije, integrale hulp niet verdrongen wordt door casuïstiekdruk. Van belang is dat er voldoende professionele deskundigheid aanwezig is van contextgericht werken en aansluiting met de wijk, zoals de opbouwwerker of kinder- en jongerenwerker. Investeer in goede afspraken tussen lokale teams en (huis)artsen in plaats van de verwijsroute van huisartsen - op termijn - af te sluiten.